

دانشگاه امام صادق (ع)
دانشکده معارف اسلامی و اقتصاد
پایان نامه کارشناسی ارشد

عنوان:

مبانی فقهی احتکار

نویسنده: مرتضی حاجی شفیعی

استاد راهنما: حسن طاهری خرم آبادی ؛ مشاوران :

استاد مشاور: غلامرضا مصباحی، حمید بهرامی آبادی

سال تحصیلی: اسفند 1369

توصیفگر: 107 ص. نمودار . شماره بازیابی 30 الف.

واژگان کلیدی: احتکار / فقه خاصه

چکیده:

هدف از پژوهش حاضر ، بررسی حکم شرعی احتکار از نظر فقها و آثار مترتب بر آن می باشد. روش تحقیق در رساله حاضر ، روش کتابخانه ای است و اطلاعات مورد نیاز از طریق فیش برداری گرد آوری شده است . مطالب تحقیق در شش فصل به شرح ذیل تنظیم شده است :

فصل اول ، اختصاص به توضیحی پیرامون مفهوم و حکم احتکار دارد. حکم و موضوع احتکار به ترتیب در فصول دوم و سوم بررسی شده اند . فصل چهارم به احکام آثار مترتب بر وقوع احتکار می پردازد. بررسی حکم حکومتی احتکار و بررسی اقتصادی احتکار مباحث فصول پنجم و ششم را تشکیل می دهد . نتایج حاصل از تحقیق نشان میدهد در خصوص تعریف لغوی احتکار در میان اهل لغت و تعریف اصطلاحی آن در میان فقها ، اختلافی وجود ندارد . اما در خصوص حکم احتکار ، اختلاف نظر

دیده می شود. عده ای قائل به کراهت و جمعی قائل به حرمت آن می باشند. در زمینه اجبار بر فروش ، نوعاً همگی متفق می باشند. درارتباط با تسعیر نیز ، جملگی بر آنند که تسعیر صورت نمی پذیرد ولی اکثر فقها این شرط را اضافه کرده اند که اگر اجحاف درثمن از سوی محتکر صورت پذیرد ، تسعیر در مورد او انجام میگیرد. البته بعضی از فقها نیز ، امر به نزول را به جای تسعیر مدنظر قرار داده اند.

در رابطه با موضوع احتکار ، درکمیت اقوات اختلاف نظر وجود دارد. البته آنچه که در این رابطه مشهود است ، این است که احتکار در غیر طعام (اقوات) و یا در غیر موارد مذکور در روایات هیچگونه اشکالی ندارد. در این خصوص تنها آیت الله منتظری ، موافق با نظر فوق نمی باشند واحتکار درغیر موارد منصوصه را نیز حرام می دانند. آنچه مسلم است این است که در حاق واقع ، برای حکم اولی احتکار ، یکنوع حکم و برای موضوع آن نیز یکنوع موضوع متصور می باشد و به نظر می رسد ریشه اختلاف در مبانی فقهی و اصولی می باشد که هر فقیهی برای خود اتخاذ نموده است. بررسی بانی فقهی و اصولی از عهده این رساله خارج است.

در حال حاضر درخصوص حکم حکومتی احتکار مبنی بر حرمت آن در احتیاجات و نیازهای ضروری عامه ، هیچگونه بحثی وجود ندارد و با متخلفین برابر قانون برخورد میگردد . زیرا اقدامات احتکاری خطری جدی است که اقتصاد کشور را تهدید می کند و این مطب را می توان با استفاده از نمایش الگوهای رفتاری محتکر به دست آورد . لذا بایستی با انجام اقدامات اجرایی در خصوص بر اندازی محتکرین و از بین بردن عوامل زمینه ساز احتکار ، به طور جدی از وقوع احتکار جلوگیری نمود.